

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2020 | Week 23

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeet
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeet
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 7 juni 2020
09.30 uur ds. J.R. Volk te Alblasserdam
15.00 uur ds. C. Budding te Goudswaard

Collecten

1. Diaconie
2. Kerk
3. Instandhouding Predikantsplaats
Van harte aanbevolen

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Christiaan Daniel Louis Bähler (VI)

Nadat we de vorige keren stil stonden bij zijn ouders en jongere broer willen we dit keer uw aandacht vragen voor de Christiaan Daniel Louis zelf, die onze gemeente enige jaren gediend heeft.

'Door Gods oneindige goedheid is mijne lieve Huisvrouw H.W.M. Despar, dezen nacht voorspoedig verlost van een welgeschapen zoon.' Met die woorden kondigde L.H. Bahler de geboorte van zijn zoon Christiaan Daniel Louis aan die op 27 februari 1806 werd geboren in de Waalse pastorie te Zwolle en gedoopt op 2 maart daaropvolgend. Eerder wezen we er op dat hij samen met zijn jongere broer belijdenis deed en zijn moeder naar aanleiding daarvan een gedicht schreef. Een belijdenis die hartelijk lag. Hij wandelde daarmee in de wegen van zijn ouders en behoorde evenals zij tot de vriendenkring van Isaac da Costa. Hij studeerde theologie te Leiden van 1826 tot 1832. Ook sloot hij zich in die tijd aan bij de zogenaamde 'club van Scholte'. Dat was een groep studenten rondom Hendrik Pieter Scholte die later een van de stuwende krachten van de Afscheiding werd.

Scholte werd in 1805 in Amsterdam geboren uit welgestelde ouders. Zijn vader was fabrikant in suikerkisten en voorzag tal van suikerfabrikanten met deze verpakkingswaar. Zijn vader was tevens ouderling bij de Hersteld Lutherse kerk. Toen deze in 1821 stierf zette hij als 16-jarige knaap de zaak voort. Aan tafel als huisgenoot bij zijn moeder zat ook vaak de theologische student H.F.Kohlbrugge die tevergeefs proponent trachtte te worden in de Nederlandse Hervormde kerk. De jonge Scholte nam evenals Kohlbrugge afscheid van de Lutherse kerk en deed belijdenis in de Hervormde kerk te Amsterdam. In

1826 stierf zijn moeder en een jaar later zijn 17-jarige broer. Als erfgenaam van het grote bedrijf verkocht hij het en ging letteren studeren en vervolgens theologie. Aan financiën was immers geen gebrek. Scholte was een zeer begaafd personage maar ook niet helemaal gespeend van arrogantie.

Toen hij predikant werd te Doeveren stopte hij al spoedig met het opgeven van de verplichte evangelische gezangen. Ds. Moorrees uit het nabijgelegen Wijk bij Heusden –met wie onze Bähler later nauw in contact kwam– schreef hem later dat hij wel gezangen opgaf maar als hervormd predikant wel de hele gemeenschap kon bereiken i.t.t. Scholte die door dit alles alleen voor gelijkgezinden sprak. Scholte trok vele mensen uit omliggende gemeenten die ook in Doeveren ten avondmaal gingen. Fel trok hij in zijn prediking van leer tegen allerlei dwalingen in de kerk en betitelde de dwaalleraren als baalspriesters. Daar hij zich achter Hendrik de Cock te Ulrum schaarde en zelfs in diens gemeente preekte –zonder goedkeuring van de consulent– omdat de Cock geschorst was werd ook hij op non actief gezet. Scholte kreeg echter binnen de kringen van de Afscheiding ook problemen en vertrok naar Amerika met een 800 ‘landverhuizers’ die al hun eigendommen hier verkochten en achterlieten. Naar Scholte’s overtuiging liet ‘Babel’ achter zich –zoals hij Nederland noemde– en stichtte in het Amerika de woonplaats Pella, een stuk land van 7000 hectare dat aangekocht was van de Amerikaanse regering. De keuze van de naam Pella was omdat zo ook een plaats heette waar vele christenen uit Jeruzalem heen vluchtten rond het jaar 68. De kerkelijke gemeente sloot zich aan bij de Dutch Reformed Church. Inmiddels was Scholte ook onder de invloed gekomen van Darby, een zeer overtuigd chiliast. Hij meende dat in het duizend jarig rijk Christus in Eigen Persoon duizend jaar zou regeren (een mening die ook Bählers broer deelde zoals we vorige keer zagen). De zeer vermogende Scholte openbaarde zich in Amerika niet alleen als een vurig prediker maar was tevens hereboer, eigenaar van houtzagerijen, steengroeven en kalkovens, makelaar, notaris, advocaat, bankier, handelaar in landbouwgereschiedschappen, hoofd van de post, schoolopziener, bankier, drukker, uitgever en redacteur van een weekblad en nog meer.... Die combinatie van predikant en al deze andere werkzaamheden brak hem op. Hij raakte het vertrouwen van een deel der gemeente kwijt en ging zelfstandig met een groep volgelingen verder.

Welnu deze charismatische Scholte wist in Leiden spoedig een schare studenten om hem te vergaren waaronder ook onze oud herder en leraar Bähler.

Deze studenten onderscheidden zich van de meeste studenten –helaas ook de theologische– die zich te buiten gingen aan wijntje en Trijntje. Zij bezochten de bijbellezingen van Isaac da Costa alsmede andere gezelschappen waar het woord Gods centraal stond, zoals die van oefenaar le Feburé te Leiden, waar men ook de geschriften van da Costa, Capadose en de vader Louis Henri Bähler besprak met het oog op de nood der tijden, kerkelijk en maatschappelijk. Ze werden verachtelijk ook wel ‘dacostianen’, ‘dompers’, ‘dwepers’ en ‘Dordtschen’ genoemd. Naast Scholte behoorden ook Anthony Brummelkamp, George Frans Gezelle Meerburg, Simon van Velzen en Albert Cornelis van Raalte (die zijn jeugd in de zelfde pastorie van Scherpenisse doorbracht waar wij ruim vier jaar woonden) tot dat gezelschap. Deze vijf vrienden die resp. terecht kwamen in de pastorie van Doeveren, Hattem, Almkerk, Drogeham en Genemuiden werden in 1834 voortrekkers van de Afscheiding. Bähler ging daarin niet mee, zullen we zien.

Betreffende H.P.Scholte valt nog te melden dat Bähler in 1830 toen Scholte dienstnam bij de ‘Vrijwillige Jagers de Leidsche Hoogeschool’ om te helpen de Belgische opstand te onderdrukken in diens liber amicorum het volgende gedichtje schreef:

*Wat op aard ons hart kan streelen!
Vriendschap, door God zelf gevoed,
Heilig, door des Heilands bloed,
Deze is immers 's levens zoet.
'k Mogt in deze uw' vriendschap deelen,
Scholte! Ja, één liefdegloed,
Blaakt in beider ons gemoed.
Wat ons van elkaar moog scheiden
Toch vereend één zucht ons beiden,
Eens de lammeren te weiden
Van den Herder, die ons hoedt.
Welaan! Hem alléén te vreezen
Die de Vader is der weezen,
Blijv', wat vijand grimmig woed',
Onze bede, ons éénig goed.*

Toen Bähler medestudent Scholte –die niet geheel gespeend was van bravour– aanraadde om toch de collegedictaten van de professoren te bestuderen antwoordde deze: ‘Ik behoef van de professoren geen liegen te leren; dat kan ik beter dan zij’. Bähler was wat dat betreft iets voorzigtiger. Immers van tegenstanders kan men immers ook iets leren...

De zojuist genoemde studentenclub werd met argusogen bekeken door de kerkleiding. In een vertrouwelijk schrijven van de commissaris van eredienst J.D.Janssen aan ds.J.J.Damsté te Uithuizermeden omtrent Hendrik de Cock die in het Groninger land van zich liet horen met een geschrift getiteld: 'Verdedigging van de ware Gereformeerde leer' met als onderitel 'de schaapskooi van Christus aangetast door twee wolven en verdedigd door H.de Cock, gereformeerd leeraar te Ulrum' schrijft hij op 10 december 1833: 'Wanneer Cock moed genoeg heeft, brand in de kerk te stichten, moet men moed genoeg hebben, hem als brandstichter te behandelen; ook ten waarschuwenden voorbeelde voor zoodanige jongelieden als ik bedoel, en van welke men zegt, dat er zich eenige thans onder de Leydsche studenten bevinden'. Inmiddels was Bähler toen al predikant.

Op 1 augustus 1832 zou Bähler samen met H.P.Scholte en G.F.Gezele Meerburg proponentsexamen doen in Den Haag maar de predikanten hebben uit vrees voor de cholera die toen woedde het examen uitgesteld. Nadat hij op een later tijdstip met succes het proponentsexamen aflegde werd hij in oktober beroepbaar gesteld.

In Elspeet stond hij op een zestal van proponenten die afgestudeerd waren. Blijkbaar was Bähler de enige rechtzinnige kandidaat die ook gestemd werd. De andere proponenten die op het zestal stonden waren de heren M.van Selms uit Woerden die predikant werd in Sloten; J.P.H.Reijers uit Deventer die de herdersstaf opnam in Valkenswaard; S.H.Gerritzen uit Arnhem die in Vlijmen terecht kwam; De Amsterdammer C. Vrendenberg die zijn plek vond in Oudeschild en H. Tanner uit Arnhem die predikant werd in Tubbergen en later Brummelkamp opvolgde in Hattem nadat deze was afgezet. Op 30 november 1832 kreeg Bähler een beroep naar Elspeet dat sedert 11 maart 1832 vacant was vanwege het overlijden van ds.J.H.Staverman.

Twee maanden voor zijn intrede trad hij in het huwelijk met Maria Elisabeth van 't Hooft (1812-1880). Haar vader was sajefabrikant in Leiden.

Op 8 april 1833 (Tweede Paasdag) deed hij intrede na eerst bevestigd te zijn door consulent ds.B.J.Dibbets te Garderen. Zijn intreepreek hield Bähler over de tekstwoorden: Ik moet werken de werken Desgenen Die Mij gezonden heeft, zolang het dag is, de nacht komt waarin niemand werken kan' (Johannes 9:4).

Elspeet was destijds een kleine kerkelijke gemeente. Inclusief Vierhouten en Uddel bestond de gemeente slechts uit 132 lidmaten. De kerk bestond toen alleen

uit een eenvoudig witgepleisterd kerkschip zonder uitbouwingen en was toen nog groot genoeg om alle kerkgangers te bergen en dat terwijl van scheuringen en scheidingen nog geen sprake was.

Gedurende de periode dat ds. Bähler Elspeet diende vond de Afscheiding plaats beginnende te Ulrum in 1834. In dat jaar werd hem en zijn vrouw een klein jongetje geboren op 30 april. Ze moesten echter op 2 mei daaropvolgend de kleine Louis Henri aan de dood afstaan. Hun hoofd stond waarschijnlijk naar andere dingen dan afscheiden en hij ging evenals de gemeente daarin niet mee. Dat deed wel zijn jongere broer Pierre Benjamin Bähler (1807-1882) over wie we de vorige keer schreven. De Afscheiding heeft de onderlinge relaties met zijn scheidende broeders geen goed gedaan. Iemand als Anthony Brummelkamp die in Hattem met de Afscheiding meeging ging voor die tijd wel in Elspeet voor. Of er nog na die tijd contact is geweest met zijn voormalige vrienden is onbekend. Helaas is dat vaak de bittere werkelijkheid van scheiden en scheuren.

Op 2 december 1835 werden Bähler en zijn vrouw verblijd met de geboorte van een dochter, Suzanne Maria Elizabeth genaamd.

Op 4 juni 1837 nam hij afscheid in verband met zijn vertrek naar Oosterwolde (G). Hij preekte bij die gelegenheid over 1 Korinthe 2:4-5: En mijn rede, en mijn prediking was niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, maar in betoning des geestes en der kracht; Opdat uw geloof niet zou zijn in wijsheid der mensen, maar in de kracht Gods.

Zijn volgende gemeente was Oosterwolde. Daar werd op 21 juni 1838 Louis Henri Antonie geboren. Later zou hij evenals zijn vader predikant aldaar worden. Over hem hopen we later meer te schrijven.

(Wordt vervolgd D.V.)

Bij de diensten

Komende zondag hopen ds. Volk en ds. Budding jr. voor te gaan. Aanvankelijk zou ik met verschillende familie- en gemeenteleden in Israel verblijven. Dat is door de covid 19-crisis niet doorgegaan. Vandaar dat ik die zondag vrij hield. 'k Had Achterberg echter nog niet afgebeld en hoop daarom aldaar 's morgens het woord te bedienen. Gezegende diensten toegewenst

Ter overdenking

Vorige week ontmoette ik een oud-ingezetene van Kamerik. We deelden allerlei herinneringen uit die omgeving en we kwamen ook op ds. P.J.F. Lamens die daar heeft gestaan nadat hij op 5 december 1954 Elspeet verliet. De oud Kamerikker herinnerde zich

dat er in zijn jeugd een klein jongetje in volle ruimte kwam tijdens Lamens bediening. Zelf had ik als consultant vele jaren later de moeder van dat ventje mogen helpen begraven. Het ziek-en sterfbed van het kind werd het middel tot haar bekering. Nog horen we die moeder getuigen op het smartelijk ziekbed toen ik vroeg naar eventuele aanvechtingen: 'Gods woord houdt stand in eeuwigheid en zal geen duimbreed wijken. Amen, ja amen.' Voor het eerst van m'n leven heb ik toen ook een gezang laten zingen bij de rouwdienst, uiteraard dit couplet uit het Lutherlied, dat eigenlijk een berijming is van Psalm 46. De beste man vertelde me dat ds.Lamens over dat jongetje gesproken had toen hij intree deed in Bennekom. Het jongetje was namelijk gestorven tussen de tijd dat hij van Kamerik naar Bennekom verhuisde. Hoewel ik die preek ook wel eens gelezen had was me dat inmiddels toch ontgaan. Ik zocht de preek –die in druk verschenen is- op en vond inderdaad dat getuigenis. Zeker, na Pinksteren waarin we stil stonden bij 'Uw jongelingen zullen gezichten zien' dacht ik het gepast te vinden het relaas van ds.Lamens door te geven onder het kopje 'Ter overdenking'. Laat het uw kinderen ook lezen!!!

'Ik denk ook nog met weemoed in mijn hart aan hetgeen ik verleden week ondervond in het ziekenhuis. Wat kunnen daar soms treffende en aangename ogenblikken zijn. Toen ik daar een kleine jongen van negen jaar zag tobben over zijn zonden en toen hij zei: 'Ik kan niet sterven, ik ga niet naar de hemel!' 'En waarom niet?' 'Mijn hartje is zo zwart.' 'Zullen we dan bidden? Zullen we dan vragen aan de Heere, Die daar zegt: Wie Mij vroeg zoeken, zullen Mij zekerlijk vinden?' O jongens en meisjes, het is ook een tekst voor jullie allen. De Heere wil zo graag jullie hart hebben! Geef je leven, laat het aan de Heere zijn toegeweid! We vroegen de Heere een zegen en dinsdag werd ik gebeld om in het ziekenhuis te komen en toen ik de deur opendeed, riep hij uit: 'Alles, alles is voldaan! Daar juicht een toon, daar klimt een stem door gans Jeruzalem! Nu jaagt de dood geen schrik meer aan, want alles, alles is voldaan!' Wat is dat groot! Die dag stierf hij en hij zei tegen zijn vader: 'Vader, ziet daar komt de Heere! Moeder...' en dat tere handje kwam op de schouder van die moeder: 'Hoor u niet hoe ze zingen? Daar komt Hij!' en met beide handen uitgestrekt lag hij met een glans op zijn gelaat, lachte hij en ging naar Huis! Zalig, thuis te komen! En als wij nu gaan sterven, want als de Heere ons het leven spaart, dan zullen we straks ook aan de groeven staan op het kerkhof en wat zullen we dan moeten zeggen? Het is soms zo moeilijk voor een

dominee om daar te spreken! Niet dat ze alen verloren zijn, niet dat ze allen behouden zijn, maar daar ligt zo menigmaal een sluier over! Is ons christendom eigenlijk niet lamlendig? Moest de wereld in Bennekom (ook Elspeet) niet zeggen: Dat zijn nu de christenen, die de Heere vrezten! Moest het niet uitkomen de bewogenheid in onze harten: "We hebben de Heere gevonden en de Heere is in ons hart gekomen! Hij is onze Koning, Hij is onze Rechter, Hij is onze Wetgever, Hij is onze Goel, onze Zondevernieler! Ik ben van Hem en Hij is van mij?'

de redactie